

Структура мастер рада

Мастер рад **треба да има** следеће делове:

1. корице;
2. насловну страну;
3. наслов;
4. страницу са захвалницом и/или посветом;
5. сажетак и кључне речи на српском језику;
6. сажетак и кључне речи на енглеском језику;
7. радна биографија студента;
8. изјаву о академској честитости (оригиналности мастер рада);
9. садржај;
10. попис коришћених скраћеница са значењем;
11. попис слика, графика;
12. попис табела;
13. увод;
14. поглавља;
15. закључак;
16. литературу;
17. прилоге.

Корице су стандардизоване. Носе ознаку/лого и испис Школе, ниво студија, назив студијског програма, назнаку да је у питању мастер рад, наслов, име студента, име ментора, место, месец и годину завршавања.

Насловна страна је истоветна корицама.

Наслов треба да обухвати главну идеју рада, да буде јасан и једнозначан. Наслов не треба да је дугачак и да је у њему цео садржај мастер рада. Препоручљиво је да наслов нема више од 9 речи.

Захвалница и/или посвета нису обавезне, међутим, пружају прилику да се изрази захвалност појединцима (колегама, породици, и сл.) и институцијама који су на било који начин (саветима, литературом,

Висока школа
струковних студија Аранђеловац
од 1960. године

+381 34 6701 820
Јосифа Панчића 11
34300 Аранђеловац
Србија

документима, финансијски) помогли израду рада. Ментору и члановима комисије није се нужно захваљивати.

Сажетак је језгровит приказ мастер рада на једној страни највише. Он садржи све битне информације о раду: циљеве и предмет истраживања, примењену методологију, добијене резултате и битне закључке. Пише се на српском и енглеском језику. На крају сваког сажетка се наводе **кључне речи** (до 5).

Радна биографија (CV) студента треба да садржи податке о датуму и месту рођења, школовању и усавршавању, познавању страних језика, радном искуству, наградама, посебним професионалним и стручним активностима и осталим значајним стручним знањима и активностима. Не уносе се подаци о породичном стању, личним стварима и опредељењима. Биографија може бити од пола до више страна.

Изјава о академској честитости, ауторству обавезује сваког студента да ће поштовати права интелектуалне својине других. Уколико до тога из било ког разлога не дође, одговараће се у складу са Законом о ауторском и сродним правима, Кривичним закоником (нарочито члан 198., став 1. *Повреда моралних права аутора и интерпретатора*), као и актима Школе.

Посебно се издваја сваки облик плагирања радова и идеја учињен од стране члана академске заједнице.

Садржај је попис поглавља и подпоглавља са редним бројем страна на којима она започињу. Садржај у тексту мора да се у потпуности подудара са садржајем на почетку рада. Најбоље је користити аутоматско генерисање садржаја које пружа *Microsoft Word (Table of Contents)*. Прилози и литература се не нумеришу као наслови али се уносе у садржај.

Попис коришћених скраћеница обухвата све скраћенице које се користе у раду са пуним називима.

Попис слика, графика и попис табела садрже њихов број и назив, као и број стране на којој се налазе.

Увод на јасан и концизан начин описује тему рада, истраживачке циљеве и проблеме, односно истраживачка питања, предмет рада, методе прикупљања и анализе података, хипотезе, структуру и садржај рада. Обим увода не треба да пређе 10%, а препоручљиво је да буде око 5% рада.

Висока школа
струковних студија Аранђеловац
од 1960. године

+381 34 6701 820
Јосифа Панчића 11
34300 Аранђеловац
Србија

Средњи део рада састоји се од поглавља и подпоглавља одговарајућих наслова. У поглављима се износе теоријска сазнања о подручју (теми) рада, као и приказ резултата анализе или емпиријског истраживања, уз објашњења значења добијених резултата. Овај део рада заснива се на анализи довољног броја извора. Посебно поглавље мора се посветити конкретном истраживању или приказу и анализи студије случаја. Истраживање се описује детаљно, текстуално и графички. Садржи: општи приказ истраживања; узорак; опис коришћене методе; презентирање резултата; дискусију. Обим средњег дела рада требало би да је око 50 страна.

Закључак обухвата најважнија решења постављеног проблема истраживања, односно одговоре на постављена питања. Дају се и предлози мера, препоруке. Не износе се нова сазнања, нови подаци или информације. Овде се не наводе нови извори и не упућује на литературу. Обим закључка требало би да буде до 5% рада.

Литература обухвата све изворе који су коришћени у раду. Не наводе се радови или документи који се у раду не цитирају, нити они на које се у раду не упућује. Редослед навођења литературе зависи од система/стила цитирања и мора доследно пратити текст мастер рада.

Прилози су анкетни упитници, различити документи (нпр. Закон о спречавању злостања на раду, Конвенција о људским правима и основним слободама), обрасци и слично, коришћени при изради мастер рада. Прилажу се на крају рада (у потпуности или у деловима). Означавају се редним бројевима и насловом (нпр. Прилог 1: Закон о спречавању злостања на раду; Прилог 2: Анкета за медије).

Коришћење литературе

У сваком раду, био завршни рад (основне студије, мастер студије), стручни или научни чланак, књига, монографија користи се литература, односно референце. Оне су извор података, информација и знања која претходе новим делима. Било да се користе директно или индиректно, било да су објављени или необјављени (предавања, лична кореспонденција, и

Висока школа
струковних студија Аранђеловац
од 1960. године

+381 34 6701 820
Јосифа Панчића 11
34300 Аранђеловац
Србија

сл.), **обавезно се морају назначити, односно навести.** Сваки члан академске заједнице **дужан је да поштује права интелектуалне својине** и да у складу са својом академском чашћу наведе изворе својих идеја, знања, података и информација. Његов академски интегритет базира се на поштењу и одговорности у поштовању других и њихових дела, али и на прецизности, фер поступању, транспарентности, колегијалности, хуманости. Супротно академском интегритету и поштењу је плагијат. **Плагијат** (лат: plagere) је рад (студента, али не само њега) којим се врши преузимање у целини или деловима, копирање туђих идеја, дела, ставова и њихово презентовање као сопствених, без одговарајућег признавања/упућивања на аутора/е.

Копирање туђих идеја може бити извршено из писаних радова (књиге, чланци), података, слика или других извора који могу бити представљени у табелама, дијаграмима, дизајну, плановима, фотографијама, филму, музици, формулама, web сајтовима и компјутерским програмима. Плагијат укључује и представљање, употребу и дистрибуирање рада предавача или других студената као сопствених. Суштина плагијата је у кршењу моралних права аутора. У науци се неретко дешавају плагијати који представљају објављивање туђих резултата под својим именом или изостављањем навођења порекла¹⁴.

Ни у једном тренутку се не сме заборавити припадност академској заједници у којој су предавања држали и своје чувене научне радове писали Милутин Миланковић, Рашко Димитријевић, Михајло Петровић - Мика Алас, Ксенија Атанасијевић, Јосиф Панчић, Ђура Даничић, Никола Стјепановић, Јован Цвијић, Војин Димитријевић и многи други који су ушли у историју наше и светске науке и баштине човечанства.

Литература се може: директно наводити – цитирати; индиректно наводити – парафразирати или на њу упућивати – референцирати. У мастер раду се увек мора означити када се преузима туђи текст, ставови, идеје и подаци.

Литература која се наводи у раду треба да се односи на тему рада (у ширем и ужем смислу). Референце су извори који се директно користе у раду. Оне треба да су ажурне и потпуно тачне.

Све библиографске јединице наведене (цитиране или парафразиране) у

тексту морају да буду укључене у списак литературе/референци на крају рада и свака референца са тог списка мора да се налази у тексту.

Wikipedia није релевантна референца.

Никад не стављати титуле аутора.

Електронска пошта (e-mail), билтени, службена писма, дискусије стручњака у групама, форумима сматрају се личном комуникацијом, јер нису доступни свима. Лична комуникација се, ако је то неопходно, може цитирати само у оквиру текста (у малој загради) и не сме да буде на страници са референцама.

Списак литературе, дат у одељку Литература, налази се на крају рада. Код ванкуверског стила редослед референци је одређен редоследом њиховог појављивања у тексту рада и бележи се арапским бројевима, док је код харвардског и оксфордског система дат абecedним/азбучним редом (у зависност од писма на којем је написан рад) презимена аутора или наслова документа и нумерише се арапским бројевима.

Цитати морају бити апсолутно тачни (користити исте речи и интерпункцију као у оригиналном раду) и морају бити обележени знацима навода или истакнути посебним словима (нпр. италиц, мања слова).

Цитирати се могу и своји радови али се то мора посебно назначити (**самоцитати**). Цитирање може бити у тексту или у фуснотама. Ознака цитата не може бити у наслову или поднаслову рада, као ни упућивање на литературу.

Све цитате треба преузети из оригиналних извора, како би се обезбедила тачност у сваком детаљу. Изузетно се може цитирати из секундарног извора али са посебном назнаком. Не могу се цитирати комплетна дела или велики број страна. То важи и за самоцитате.

Парафразирање је препричавање туђих реченица, дела, идеја својим речима. Не ставља се под знаке навода, нити обележава посебним начином писања али се позива на дело из кога је преузет текст који се парафразира. И код парафразирања води се рачуна о тачности текста, идеје, дела. Не сме се парафразирати нетачно нити интерпретирати тако да се крше

ауторска права, нарочито интегритет дела или његово недостојно искоришћавање.

Постоје разни системи и стилови навођења/референцирања нпр. харвардски; ванкуверски; оксфордски систем; *APA - American Psychological Association* (психологија, друштвене науке); *МЛА - Modern Language Association* (уметност, књижевност, хуманистичке науке), *АМА - American Medical Association* (медицина, биолошке науке); *Љикаго и Турабјан - Chicago Manual of Style (CMOS)* (историја, економија, друштвене науке); *CSE - Council of Science Editors 33* и други прихваћени стилови од разних наука са модалитетима. Најчешће се користе харвардски²², ванкуверски или оксфордски систем и АРА стил.

О избору система и стила, као и о финесама цитирања треба се унапред договорити са ментором. Битно је бити доследан и у целом тексту користити исти начин цитирања/парафразирања/референцирања.

1. Харвардски систем

Харвардски систем (The Harvard Referencing System) појавио се крајем XIX века и везује се за познатог зоолога *Edward Laurens Mark-a* који је први пут у свом раду навео позив на литературу стављајући у заграду презиме аутора и годину издања.

Без обзира на проток времена овај аутор-датум систем је и даље задржао исти начин референцирања - у тексту рада се у загради наводи ауторово презиме, година објављивања цитиране референце и страна (странице), али му се додају модалитети. Навођење може бити обичним (*regular*) или курзив (*italic*) словима. Година издања приликом навођења у литератури може бити у или без заграда. Развила су се и додатна правила код навођења електронских књига, чланака, веб сајтова, електронске поште, друштвених мрежа, блогова, легислативе, музичких извора, слика и сл.

Навођење књиге једног аутора у тексту:

(Дракулић, 2001, стр. 33) или (Дракулић, 2001:33) или (Дракулић, 2001) или Дракулић (2001) или (Дракулић, 2001, стр. 25 -28) или (*Cochrane 2007, п.*

Висока школа
струковних студија Аранђеловац
од 1960. године

+381 34 6701 820
Јосифа Панчића 11
34300 Аранђеловац
Србија

117) или (Cochrane, 2007, п. 117).

У Литератури:

Дракулић М. (2001), Основи Пословног права, Факултет организационих наука, Београд

Ако је један аутор али више издања у једној години обележавају се са а, б, ц, иза године водећи рачуна у тексту о алфаветском редоследу наслова у Литератури: (Фуллан 1996а, 1996б)

У Литератури:

Фуллан, М. 1996а, 'Leadership for change', in International handbook for educational leadership and administration, Kluwer Academic Publishers, New York

Фуллан, М. 1996б, The new meaning of educational change, Cassell, Лондон

Ако постоје два или три аутора, пишу се презимена свих.

Навођење два или три аутора у тексту:

(Дракулић, Дракулић, 2010, стр. 65)

У Литератури:

Дракулић М., Дракулић Р. (2010), Регулација Интернета, РАТЕЛ, Београд

Уколико има више од три аутора, препоручује се да се наведе презиме првог, а иза додаје: и др., док у страним ет ал.³¹.

Навођење више од три аутора у тексту:

(Дракулић, и др., 2010, стр. 78) или (Newman et al., 2005)

У Литератури:

Дракулић М., и др. (2010), Еколошко право, WУС Аустрија, Пољопривредни факултет, Факултет организационих наука, Београд или Newman, Т., et al. (2005) Evidence-based social work: a guide for the perplexed. Lyme Regis: Russell House.

Није неправилно, али је ређе, да се у тексту аутор/и наводе ван заграде, а у загради година и страница.

Појављивања институције уместо аутора у тексту:

(Anglia Ruskin University, University Library, 2015)

У Литератури:

Anglia Ruskin University, University Library, Guide to the Harvard Style of Referencing,

http://libweb.anglia.ac.uk/referencing/files/Harvard_referencing_2015.pdf.

Висока школа
струковних студија Аранђеловац
од 1960. године

+381 34 6701 820
Јосифа Панчића 11
34300 Аранђеловац
Србија

Код навођења међународних и националних аката у тексту:
(Закон о ауторском и сродним правима, 2012.) или (Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the Optional Protocol, 2006, art. 2).

У Литератури:

Закон о ауторском и сродним правима, („Службени Гласник РС“, бр. 104/2009, 99/2011 и 119/2012).

(Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the Optional Protocol, 2006, art. 2)

Појављивања других типова дела (докторска дисертација, дипломски рад, брошура и сл.) у тексту:

(Драгичевић, 2009, стр. 22)

У Литератури:

Драгичевић Н. (2009), Поновно коришћење информација у јавном сектору, дипломски рад, Факултет организационих наука, Београд

Кад је у питању електронска књига у тексту се наводи:
(Niemann, Greenstein, & David, 2004)

У Литератури:

Niemann, S, Greenstein, D, & David, D 2004, Helping children who are deaf: family and community support for children who do not hear well, Hesperian Foundation, Berkley, CA,
http://www.hesperian.org/publications_download_deaf.php (06.08.2015.)

Навођење поглавља у књизи у тексту:
(Дракулић, 2010, стр. 126)

У Литератури:

Дракулић Р. (2010), Органи надлежни за животну средину, ед. Еколошко право, WУС Аустрија, Пољопривредни факултет, Факултет организационих наука, Београд

Навођење чланка из часописа у тексту:
(Клуг, 2002, пп. 693–707)

У Литератури:

Niemann, S, Greenstein, D, & David, D 2004, Helping children who are deaf: family and community support for children who do not hear well, Hesperian Foundation, Berkley, CA,
http://www.hesperian.org/publications_download_deaf.php (06.08.2015.)

Навођење чланка два аутора из електронског издања часописа у тексту:

(Дракулић, Дракулић, 2010)

У Литератури:

Дракулић М., Дракулић Р. (2010), Европска перспектива регулисања Интернет услуга: изазов традиционалном европском праву, Телекомуникације, бр. 6,

[хттп://www.телекомуникације.рс/актуелни_број/проф_др_мирјана_дракулић_мр_ратимир_дракулић:_европска_перспектива_регулисања_интернет_услуга:_изазов_традиционалног_европског_права.299.хтмл](http://www.телекомуникације.рс/актуелни_број/проф_др_мирјана_дракулић_мр_ратимир_дракулић:_европска_перспектива_регулисања_интернет_услуга:_изазов_традиционалног_европског_права.299.хтмл) (20.03.2015.)

Навођење чланка из зборника радова са скупа у тексту:

(Кривокапић, Дракулић, Јовановић, 2010, стр. 38–48)

У Литератури:

Кривокапић Дј., Дракулић М., Јовановић С. (2010), Provision of Games of Chance over internet in Republic of Serbia: Current Legal Problems, SymOrg 2010, Златибор, Зборник радова, стр. 38–48.

Уколико је дело или документ без године издања иза аутора, одн. наслова наводи се да нема датума: за наше б.д. – без датума, а стране н.д. – *no date*.

Наслови радова, књига, чланака, докумената могу бити под знацима навода и у италику. Битно је да се одређени начин писања користи у целом тексту.

Уколико се користе електронске поруке послате електронском поштом оне се у тексту могу навести, али се не могу наводити у литератури/референцама уколико не постоји експлицитна сагласност за приказивање адресе.

2. Ванкуверски систем

Ванкуверски систем (*Vancouver Citation System*) у почетку је био везан за биомедицинске часописе и литературу. Први пут је 1979. године група издавача формирала *Упутство (Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals)* за његово коришћење. Убрзо га усваја Међународно удружење уредника медицинских часописа (*International*

Висока школа
струковних студија Аранђеловац
од 1960. године

+381 34 6701 820
Јосифа Панчића 11
34300 Аранђеловац
Србија

Committee of Medical Journal Editors – ICMJE). Поред тога што је нумерички, овај систем је посебно базиран на етичким и техничким захтевима. Данас се све више користи и ван медицинских, биолошких и биомедицинских кругова.

Цитиране референце обележавају се у самом тексту рада арапским бројевима у заградама према редоследу појављивања. Код директног цитирања наводе се и странице.

Навођење извора у тексту: [2] или (2)

У списку литературе, референце се ређају у низу према редоследу (броју) њиховог првог појављивања у тексту:

[број] Презиме аутора и иницијал имена. Наслов. Едиција (ако није прва). Место издања: Издавач; година издања.

пример:

[2] Дракулић М. Основи Пословног права. Београд: Факултет организационих наука; 2001.

Уколико је више од шест аутора, у Литератури се наводи првих шест и додаје “ет ал.” или “и др”, односно ет ал. или и др:

21. Fauci AS, Braunwald E, Kasper DL, Hauser SL, Longo DL, Jameson JL, et

al., editors. Harrison’s principles of internal medicine. 17th ed. New York: McGraw Hill; 2008.

Уколико се као аутор појављује организација или државни орган у Литератури се наводи:

[2] Влада Републике Србије. Акциони план за спровођење стратегије развоја образовања у Србији до 2020. године. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја; 2012.

Навођење чланка из часописа у Литератури:

[12] Klug H. Straining the Law: Conflicting Legal Premises and the Governance of Aquatic Resources. *Society & Natural Resources: An International Journal*, Volume 15, Issue 8; 2002: 693–707

Уколико се користе извори преузети са Интернета мора се тачно означити назив документа или позив на чланак, е Књигу, са свим

релевантним подацима.

Навођење чланка из електронског издања часописа у Литератури:

[9] Дракулић М, Дракулић Р. Европска перспектива регулисања
Интернет

услуга: изазов традиционалном европском праву. Телекомуникације,
6/2010 [приступљено 01.08.2015.]; доступно на
[хттп://www.телекомуникације.рс/актуелни_број/проф_др_мирјана_дракулић,_др_ратимир_дракулић:_европска_перспектива_регулисања_интернет_услуга:_изазов_традиционалном_европском_праву.299.хтмл](http://www.телекомуникације.рс/актуелни_број/проф_др_мирјана_дракулић,_др_ратимир_дракулић:_европска_перспектива_регулисања_интернет_услуга:_изазов_традиционалном_европском_праву.299.хтмл)

Навођење чланка из зборника радова са скупа у Литератури:

[19]Кривокапић Дј., Дракулић М., Јовановић С. Provision of Games of
Chance

over internet in Republic of Serbia: Current Legal Problems. Zlatibor: Zbornik
radova SymOrg 2010; 2010. стр. 38–48.

Навођење другог типа дела (докторска дисертација, дипломски рад,
брошура и сл.) у Литератури:

[39]Драгичевић Н., Поновно коришћење информација у јавном сектору,
дипломски рад, Београд, Факултет организационих наука, 2009.

Личне комуникације (нпр. разговори, писма) могу се навести само у
тексту. За њихово цитирање неопходна је писмена дозвола особе чија се
комуникација наводи. Изузетак је електронска пошта.

3. Оксфордски систем

Оксфордски систем (*Oxford Referencing System*) базира се на
фуснотама. Данас се користи софтверско нумерисање фуснота.

Код првог навођења књиге, чланка, документа ставља се пуна
информација о аутору/има, делу, едитору (редактору, уреднику), издавачу,
месту издања, години издања и страници са које је преузет део или идеја:
Дракулић М., *Основе Компјутерског права*, ДОПИС, Београд, 1996., стр. 3-
5. или

Дракулић Мирјана, *Основе Компјутерског права*, ДОПИС, Београд, 1996.,
стр. 3-5.

Или М. Дракулић, *Основе Компјутерског права*, ДОПИС, Београд, 1996.,

стр. 3-5.

Или Мирјана Дракулић, *Основе Компјутерског права*, ДОПИС, Београд, 1996., стр. 3-5.

Навођење дела може бити у *regular* или *italic* словима или под знацима навода.

Литература која се наводи у фуснотама **мора** се наћи и у списку литературе. У сваком следећем појављивању наводи се презиме и иницијал имена (могу и друге наведене варијанте), “оп. цит.,” или оп. цит., и број странице/а:

Дракулић М., оп. цит., стр. 9.

Уколико је у питању исти аутор, исто дело и иста страница као у предходној фусноти може се ставити:

Ибид.

Уколико се цитира исто дело као у претходној фусноти али са различите стране иза скраћенице *Ибид.*, наводи се број стране и ставља тачка:

Ибид., 9.

Када је више аутора у фусноти се наводе сви редоследом како су наведени на делу које се цитира. Уколико их има више од 3 може се навести први аутор и назнака и др. или et al.

Дракулић М. и др., Еколошко право, Wus Аустрија, Пољопривредни факултет, Факултет организационих наука, Београд, 2010., стр. 54.

Рад објављен у зборнику радова са скупа или као поглавље књиге наводи се са свим подацима, као и подаци о зборнику, скупу, едиторима, страницама.

Цицварић, С., Дракулић, М., Девјак, С., Филиповић, В., Жаркић Јоксимовић, Н., Дамњановић, В., Дракулић, Р., Никодјевић, А., *Public Administration Relations with Media: The Case of Serbia*, in Vintar, M. and Pevcin, P. (eds.), *Contemporary Issues in Public Policy and Administrative Organization in South East Europe*, Ljubljana: Faculty of Administration, 2009, pp. 313-334.

Навођење чланка у фусноти: презиме аутора, иницијал/пуно име, назив дела (са или без наводница, *italic* или *regular* слова), часопис, број, односно волумен и број, година издања, број прве и последње странице, (скраћеница стр. или п. и пп.⁵⁸).

Висока школа
струковних студија Аранђеловац
од 1960. године

+381 34 6701 820
Јосифа Панчића 11
34300 Аранђеловац
Србија

Петровић Н., Дракулић М., Вујин В., Дракулић Р., Јеремић В., *Climate changes and green information technologies, Management, no 59/2011, pp. 35–45.*

Кад је у питању рад преузет са Интернета, поред свих уобичајених података, наводи се и веб адреса са које је “скинут”, као и датум приступа.

Лична комуникација/кореспонденција се може навести у фусноти (презиме пошиљаоца/примаоца, иницијал имена и датум слања/примања и назнака врсте комуникације).

Дракулић М., емаил, 22.07.2015.

У Литератури се наводе сви подаци осим страница по алфавитном/азбучном редоследу аутора, документа.

Ендноте функционишу исто као фусноте једино што су на крају текста, а не на страници на којој се врши позивање. Систем *endnotes* познат је као *Citation-Sequence System*.

Референцирање се најчешће обавља коришћењем софтвера.